

Maagdelijk tropenbos

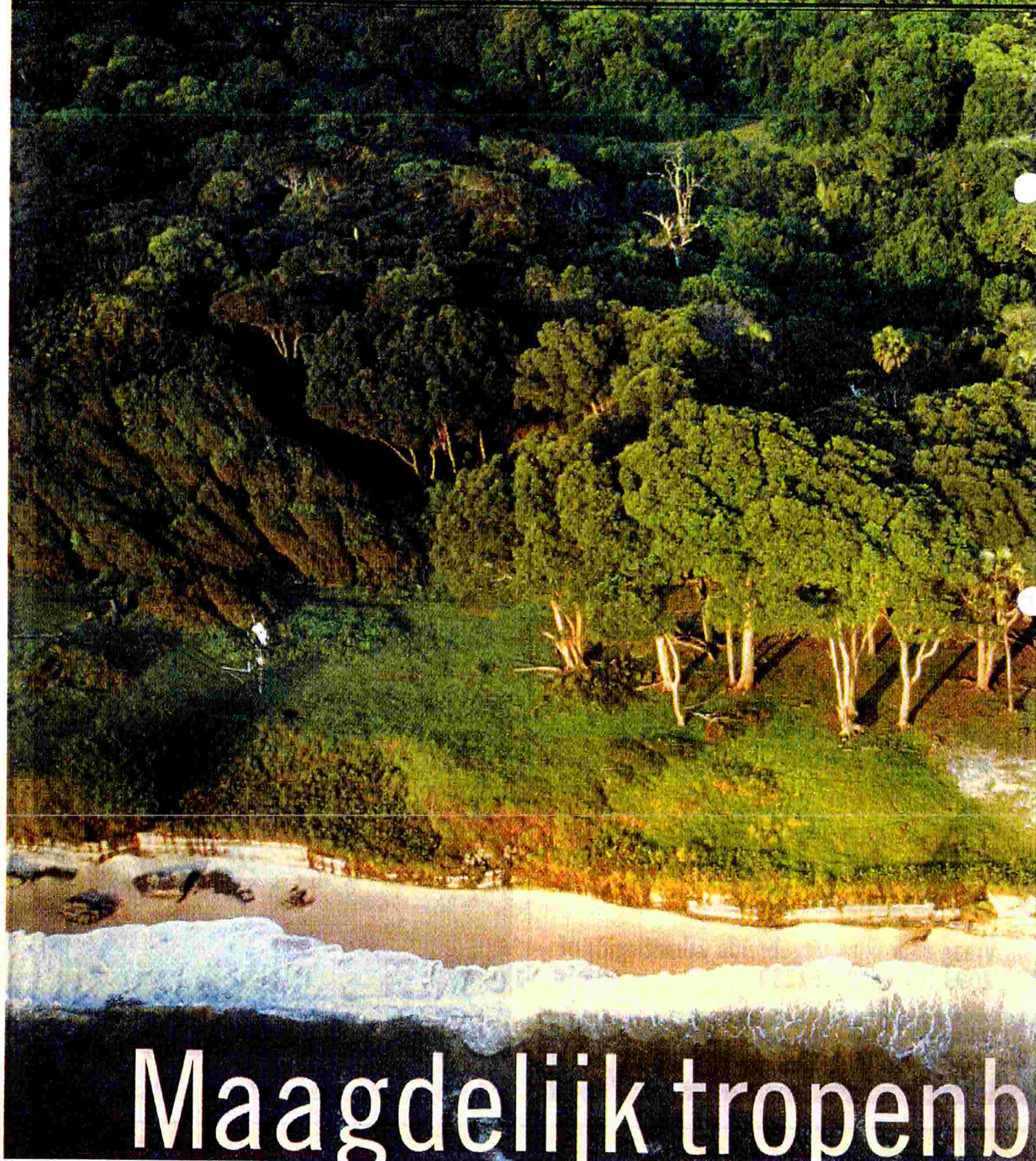
Published in:

De Volkskrant

Jeroen Trommelen
January 2004

Special Afrika

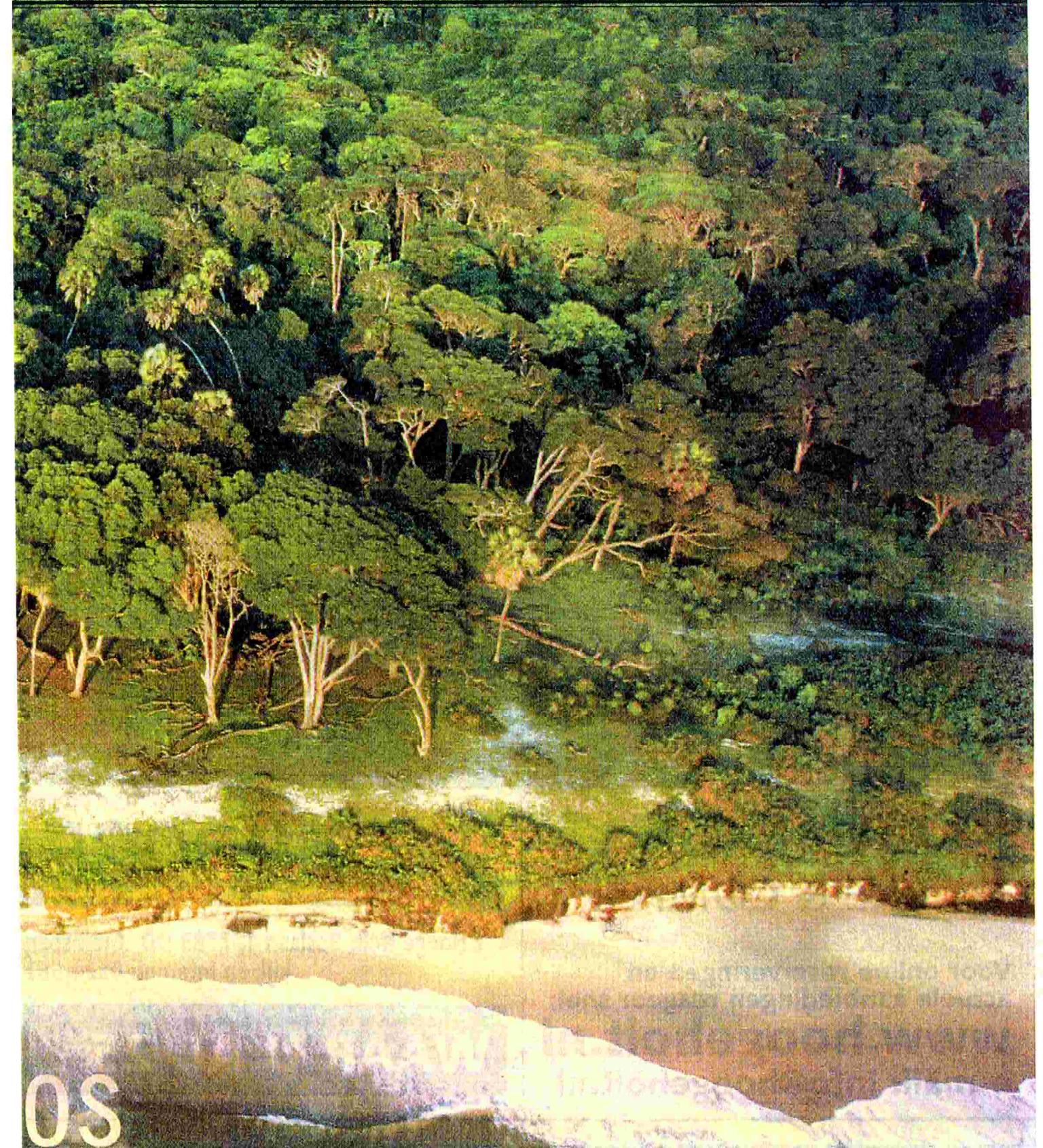
Op de Vakantiebeurs presenteren deze week
Traject kiest voor de Afrikaanse natuur: een
lesje patrouilleren in het Kruger, een voets
Bernhard doet mee: als prins en als olifant

Maagdelijk tropenb

...ek zo'n honderd landen zich.
...n sluiptocht door Gabon, een
...safari met wc-rol. Ook ZKH

Traject

OS

Gabon heeft 11 procent van zijn grondgebied aangewezen als beschermd natuurreserveaat. Wat het Afril aan inkomsten uit de boskap misloopt, moet het toerisme compenseren. **Jeroen Trommelen** trok door h een klassieke ontdekkingsreiziger. 'Olifantenspoor! Twee dagen oud.'

In een kreek in het Petit Loango National Park stuurt bioloog Mike Fay zijn boot naar de oever, trekt hem aan wal en duikt in één beweging het bos in. Wie met de meest energieke ontdekkingsreiziger van het centraal Afrikaanse regenwoud op stap gaat, moet niet aarzelen maar volgen, ook wanneer een moeras de doorgang belemmert.

Terwijl ik probeer te ontdekken hoe we een droge, omtrekkende beweging kunnen maken, stap Fay zonder aarzelen het donkerbruine water in. Met bloedzuigers, spinnen en schorpioenen schijnt het hier enorm mee te vallen, dus vooruit maar.

'Ik begrijp het niet', zegt de Amerikaan bijna verontschuldigend, terwijl hij liesdiep door het water ploegt. 'Dat gedoe dat ik 3200 kilometer op blote voeten en sandalen dóór het bos ben getrokken. Hoe zou dat anders moeten?'

Een paar minuten later staan we op het droge en wijst Fay, een veertiger met wilde baard, sterke brillenglazen en videocamera in de aanslag, alweer enthousiast op een flinke hoop stront voor onze voeten. 'Olifantenspoor, twee dagen oud.' Een jaar geleden, op oudejaarsdag 2002, werd hij niet ver van deze plek aangevallen door een dol geworden bosolifant. Met zijn slagtanden spiesde het dier hem bijna vast aan de bodem en kneusde het zijn armen en ribben.

Zwaargewond werd hij naar een ziekenhuis in Libreville gevlogen.

Het was het derde incident met boze olifanten in één jaar, mogelijk omdat de dieren aan het strand van de eboga-plant eten, een natuurlijk pepmiddel dat ook door Gabonezen tijdens traditionele feesten wordt gebruikt.

Dat zou een probleempje kunnen worden, wanneer Gabon zich ontwikkelt tot het ecotoeristisch paradijs dat het volgens president El Hadj Omar Bongo kan worden. Toeristen willen zich wel veilig voelen, zeker wanneer ze driehonderd euro per dag betalen om in het oerwoud rond te dwalen.

Toch zijn die toeristen de toekomst van het land, besloot Bongo in augustus 2002, toen hij 11 procent van Gabon bestemde tot beschermd natuurreserveaat en de gebieden openstelde voor bezoekers. Aan dat besluit was een korte, maar zeldzaam effectieve lobby vooraf gegaan van de Amerikaanse natuurorganisatie *World Conservation Society*, de *National Geographic Society* en vooral onderzoeker Mike Fay zelf, mede gesteund door het Wereldnatuurfonds dat al ruim tien jaar projecten in het land uitvoert.

Fay begon zijn actie met een voettocht door de laatste resten maagdelijk tropenbos tussen Congo, de Centraal Afrikaanse Republiek en Gabon. De tocht voerde door het grootste aangesloten na-

tuurgebied van Afrika waar het bos in hoog tempo verdwijnt. In het hart daarvan zijn menselijke invloeden echter nog steeds afwezig.

Met één lange wandeling door de meest afgelegen delen van de jungle wilde de bioloog alles registreren wat hij zou tegenkomen. En zo gebeurde het, op blote voeten en 456 dagen lang, in een expeditie zoals ze nog maar zelden worden opgezet. Geleid door een Witte Man en geassisteerd door tientallen Congolese pygmeeën, beladen met instrumenten en voorraden. Gefinancierd door een rijke Amerikaanse natuurorganisatie en een glossy maandblad dat vier reportages overhield aan wat de *Megatransect* werd genoemd.

Het team registreerde alles wat het tegonkwam. Elke olifantendrol, elk verlaten gorillanest, elk dier, elke vrucht, elke nieuw lijkende bloem of boom werd digitaal op foto of video vastgelegd, samen met de vindplaats die met satellietnavigatie tot op de meter werd bepaald.

'Het was vastleggen voor de toekomst', zegt de expeditieleider. 'We waren op zoek naar de relatie tussen de mens en het ecosysteem, maar het moest géén expeditie worden op basis van een hypothese of specifieke vragen. Ik noemde het stofzuigeren. Elke plant en elk boom verdween als het ware in de videocamera.'

Gewapend met uren videomateriaal en stapels foto's vroegen Fay en twee collega-natuurbeschermers vervolgens belet bij president Bongo. In sprookjestermen: de koning werd geïnformeerd over de onbekende schatten die zijn land herbergde - en de koning was diep onder de indruk. 'Hij kon het letterlijk niet geloven', zegt Fay. 'De walvissen voor zijn kust, de reuzenschildpadden en olifanten op het strand, de badende nijlpaarden en gorillafamilies. Je zag hem opgaan in de sociale organisatie van dieren die hij in deze context nog nooit had gezien.'

Het zijn beklagenswaardige landen waar de leiders hun eigen natuur niet kennen. Maar Bongo ging om. De natuurbeschermers hadden gehoopt één of twee reservaten veilig te stellen. De president wilde ze alle dertien incens. Petit Loango is er een van, en daar lopen we nu met natte voeten

rond. Eerst spotgroep roodkopmopensoort die veel deel van Gabon. L zijn zwenkt hij e in. 'Ik geloof toch fant ruik'.

Na een stille slui naar een grote, br struiken op ongeveer afstand, die plotsi ging komt onder l dode takken. Het die wegstuift, en d en dan de rest van de neus van de J. Michael Fay is r

In dit bos zitten apensoorten waarc gorilla's, nijlpaaré pen en luipaarder doorlopen, staan strand waar in het me lederrugschilpa Onderweg komen tegen en tientaller den vogels die in d en waterland hun p gevonden.

De kans om al echt te zien, is groot. De nachtel schildpadden is o Luipaarden zijn s landgorilla's wen mensen. Toch is l allemaal genoeg duurbetaald ecote het zouden niet d voornemens zijn stuklopen op de b tijk van alledag.

Wat is er afgelc jaar concreet terecl het ambitieuze pla vraag aan René Hil hoofd van de nier Parkraad die door lijk werd ingestel gaat dat er nog st hakt en gestroopt i parken, ook omdat dat verre binnenk 'Die activiteiten zi verboden', glimlac 'Wel liggen in d steeds 450 duizen kapconcessies. Da een oplossing voor

Hoeveel geld he dit jaar uitgetrokk stelling van de nati 'Voor allemaal sa 500 duizend dollar de presidentieel ad natuurlijk een gerin geld is niet onze be drage. Gabon hee van het land vrijw zen voor natuurb onze bijdrage aan d

Gabon omarmt het ecotoerisme

aanse land
t land met

de biologe een
perkatten, een
voorkomt in dit
an tuurt hij op
n donkere poel
echt dat ik oli-

tocht wijst hij
eine vlek in de
er dertig meter
laps in bewe-
id gekraak van
s een bosbuffel
aarna nog een,
de kudde. Ook
legendarische
iet onfeilbaar.
buffels, diverse
nder laagland-
en, bosantilo-
en. Als we even
we aan het
seizoen zeldza-
dden nestelen.
de krokodillen
nee, honder-
it tropisch bos-
paradijs hebben

die dieren ook
overigens niet
ijke gang van
nvoorspelbaar.
chuw en laag-
nen niet aan
iet in potentie
voor sjiek en
erisme. Maar
e eerste fraaie
in Afrika die
uigzame prak-

open anderhalf
utgekomen van
in? Ik stel de
aire Adiaheno,
rwe Nationale
Bongo persoon-
l. Het bericht
ééds wordt ge-
n de nationale
de contrôle in
nd ontbreekt.
jn nu officieel
cht Adiaheno.
e parken nog
d hectare aan
ar moeten we
'vinden.'
eft de regering
en voor de in-
onale parken?
men moet dat
zijn', berekent
lviseur. 'Dat is
g bedrag, maar
langrijkste bij-
ft 11 procent
illig aangewe-
shoud. Dat is
le ecologie van

de wereld. De financiering van die
plannen is vooral een zaak van
natuurorganisaties, westerse lan-
den en instellingen als de Wereld-
bank.'

Maar, het gaat toch óók een
beetje om de toekomst van Gabon
zelf? Om een land dat met zijn
olieinkomsten al jaren de rijkste
natie is van equatoriaal Afrika?
'Wij zijn een land met schulden',
corrigeert Adiaheno. 'De nationa-
le parken komen tot stand door
privaat-publieke samenwerking
waarbij de taak van de overheid
voornamelijk administratief zal
zijn.'

Wat Gabon de komende jaren
misloopt aan inkomsten uit bos-
kap, zullen ecotoeristen dus in ruil
moeten meenemen, anders werkt
het glorieuze plan niet. En het
aantal toeristen neemt inderdaad
toe, hoewel er nog weinig plekken
zijn waar ze kunnen logeren. Fat-
soenlijke hotels zijn er alleen bij
het Lopé-reservaat in het midden
van het land, en in Loango aan de
kust.

Een daarvan is in handen van de
Nederlander Rombout Swanborn,
die als zoon van een Shell-werk-
nemer opgroeide in het gebied en
het nieuwe ecotoerisme als hobby
heeft omarmd. Op het terras van
zijn *resort*, waar toeristen tussen
de 200 en 400 euro per persoon
per dag betalen, maakt Swanborn
een nuchtere rekensom. Hoeveel
levert houtkap op en hoeveel toe-

risten heb je in ruil daarvoor no-
dig?

Met tien tot vijftienduizend
overnachtingen per jaar komt hij
op vijf miljoen euro aan inkom-
sten. Dat is twee tot drie keer zo-
veel als in het aanpalende reser-
vaat met houtkap wordt verdiend.
Als tweederde van de opbrengst
terugvloeit is het volgens hem te
doen. 'Ik geef me hier méér dan 50
procent kans.'

Wel zal Gabon dan iets
vriendelijker voor toe-
risten moeten worden,
denkt hij. De chaos op
het vliegveld zou wat
minder mogen. En visa, die zou-
den natuurlijk gemakkelijk te krij-
gen moeten zijn.

Als ik terugvlieg naar de hoofd-
stad Libreville, zijn in één klap
alle gevaren van het oerwoud ver-
geten. Aan de kop van de start-
baan ligt een Boeing 737 van Air
Gabon die de nacht ervoor in
slecht weer is gecrasht en op twee-
honderd meter van een snelweg in
het olifantengras is blijven steken.

'*Le Miracle*', kopt de krant *l'U-
nion*, want in het volle verkeers-
vliegtuig is niet één dode gevallen.
Een nationale schande is het ken-
nelijk wel. De naam en groen-
geel-blaauwe kleuren van Air Ga-
bon zijn vliegensvlug weggewerkt
onder een dikke laag bruine verf.

Op de snelweg stap ik uit de taxi
en neem een foto. Een met machi-

Vluchten Vliegen van Amsterdam naar Gabon
(met Air France via Parijs) kan vanaf 1300 euro.

Vervoer Aansluitende vliegverbindingen in Ga-
bon zijn doorgaans prijzig, maar doorgaande we-
gen zijn er nauwelijks. Een langzame spoorlijn
verbindt Libreville met Franceville.

Visa Via de Gabonese ambassade in Brussel:
0032-2-3406210.

Internet www.ecotourisme-gabon.com

Reizen naar Petit Loango:

www.operation-loango.com

Reizen naar Lopé:

www.ecofac.org/GorillesMikongo

negeweër bewapende gendarme-
rie-agent komt geïnteresseerd op
me af. 'Mag ik eens kijken?' Het
digitale plaatje van het vliegtuig
kan hem niet boeien, maar met de
splinternieuwe Olympuscamera
zelf ligt dat anders. 'Geef op! Je
mag hier niet fotograferen.'

Zo verdwijnen 150 digitale oli-
fanten, buffels, krokodillen, ibis-
sen en ijsvogels in de achterzak
van de politieman. Smeebedes
helpen niet. Een briefje van tien
euro ook niet. Een briefje van
twintig dan? Zijn gezicht klaart
op. De transactie wordt bekrach-
tigd met een vriendelijke hand-
druk. 'Welkom in Gabon'

ADVERTENTIES

BAOBAB ALS JE ÉCHT WILT REIZEN

BEL VOOR DE GRATIS
BROCHURE (020) 627 51 29
OF KIJK OP WWW.BAOBAB.NL

ONTMOETEN

MET BAOBAB REIS JE IN KLEINE GROEPEN, MET VEEL
RUIMTE VOOR EIGEN INITIATIEF. NIET ALLEEN LANGS DE
HOOGTEPUNTEN, MAAR OOK WEG VAN DE GEBAADE
PADEN. REIZEN VOL ONVERWACHTE ONTMOETINGEN,
WAARAAN JE ALTIJD NIEUWE VRIENDEN OVERHOUDT.

